

Correctievoorschrift VWO

2018

tijdvak 1

maatschappijwetenschappen

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 Arib vraagt haar Kamer om bezinning

1 maximumscore 2

- de controlerende taak 1
- (voorbeeld van een juist gevolg) De aandacht moet nu verdeeld worden over een veel groter aantal vragen waardoor er voor elke vraag afzonderlijk minder aandacht is. De controle wordt daardoor oppervlakkiger en minder diepgravend uitgevoerd 1

2 maximumscore 2

voorbeeld van een juist antwoord:

- Ideologisch-inhoudelijk: de SP heeft een socialistische ideologie en vindt dus dat overheidsop treden gericht moet zijn op verbetering van de positie van zwakke groepen in de samenleving. In verzorgingstehuizen zitten mensen die minder goed voor zichzelf kunnen zorgen en daarom moet de overheid voor hen opkomen als zij tekort komen 1
- Politiek: de SP kan door het indienen van vragen en moties over misstanden die onder verantwoordelijkheid van de regering plaatsvinden, haar oppositierol waarmaken / aan potentiële kiezers laten zien op welke punten de SP het anders zou doen dan deze regering / de regering in een slecht daglicht stellen 1

3 maximumscore 2

voorbeelden van een juist antwoord:

- In de tekst staat dat het aantal moties al jaren stijgt (regel 4-10). Omdat er veel moties ingediend worden, krijgt iedere motie op zich minder aandacht. Dus als in een motie kritiek geleverd wordt op een bewindspersoon dan zal die kritiek minder aandacht krijgen dan vroeger omdat de aandacht nu over meer moties verspreid wordt.
- Veel moties die nu ingediend worden, dienen een ander doel dan vroeger het geval was en daarom worden ze door ministers als minder bedreigend ervaren. In regel 53 en verder staat dat moties vooral dienen om media-aandacht te creëren. Vaak is dat aandacht voor de indiener van de motie. Daar hoeft een minister niet bang voor te zijn.

voor het geven van een goede reden 1
voor een daarbij passende verwijzing naar de tekst 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 3

- Kenmerk monisme: het sluiten van regeerakkoorden / het in stand houden van de steun van een meerderheid in de Kamer(s) voor een coalitieregering 1
- Kenmerk dualisme: ministers kunnen geen Kamerlid zijn / regering en Kamers hebben verschillende taken 1
- Het past beter bij monisme. De regering kan in feite haar gang gaan omdat ze kan rekenen op steun van de meerderheid van de Kamer 1

Opgave 2 Juridische aanpak jihadi's

5 maximumscore 2

- Het doel is resocialisatie / speciale preventie 1
- De straffen zijn gericht op het aanpakken van de oorzaak van het gedrag van de dader, met als doel om de dader te leren omgaan met zijn of haar probleem zodat hij/zij terug kan keren in de maatschappij / niet weer dezelfde fout gaat maken 1

6 maximumscore 2

twee van de volgende doelen met uitleg:

- Het doel vergelding: een jihadist heeft de wet overtreden en boet daarvoor met een straf.
- Het doel beveiliging van de maatschappij en burgers: zolang een jihadist vast zit of gecontroleerd wordt, zijn anderen veilig voor deze persoon.
- Het doel handhaving van de rechtsorde en het voorkomen van eigenrichting: door jihadisten te straffen laat de samenleving zien dat de wetsovertreders aangepakt worden.
- Het doel generale preventie: een jihadist die gestraft wordt kan als voorbeeld dienen om anderen ervan te weerhouden hetzelfde te doen.

per juist doel met juiste uitleg 1

Opmerking

Het doel genoegdoening van de slachtoffers is niet juist omdat er geen slachtoffers zijn.

Vraag	Antwoord	Scores
7	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> De taak van de reclassering die te herkennen is: het voorbereiden en begeleiden van de uitvoering van taakstraffen (werk- en leerstraffen) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Voorbeeld van een uitleg: taak-, werk- en leerstraffen zijn, meer dan andere straffen, bedoeld om delinquenten te resocialiseren. Dat betekent dat gewerkt wordt aan een (her)inpassing van de delinquent in de samenleving en dat is precies wat de doelstelling van de reclassering inhoudt 	2
8	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> Als de overheid bij het bestrijden van criminaliteit de nadruk legt op het aanpakken van de maatschappelijke oorzaken, zodat criminaliteit wordt voorkomen, dan noemen we het beleid preventief 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Als de nadruk wordt gelegd op strafrechtelijk optreden, het uitbreiden van capaciteit en bevoegdheden van politie en justitie en het verhogen van de strafmaat, dan noemen we het beleid repressief 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Het opleggen van de enkelbandmaatregel als straf helpt wel om criminaliteit te voorkomen maar niet door het aanpakken van de maatschappelijke oorzaken ervan. De enkelband is een voorbeeld van strafrechtelijk optreden en past daarom bij een repressief beleid 	1
9	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> Voorbeeld van een hypothese: jihadisten met een enkelband vertrekken niet naar het buitenland 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Afhankelijke variabele: wel of niet naar het buitenland reizen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Onafhankelijk variabele: wel of geen enkelband dragen 	1
10	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoeksmethode: interviews afnemen bij / vraaggesprekken voeren met jihadisten die veroordeeld zijn tot het dragen van een enkelband 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Met een kwalitatieve opzet kan doorgevraagd worden naar individuele verschillen, zodat andere antwoorden gevonden kunnen worden dan de onderzoeker zelf had bedacht 	1

Vraag	Antwoord	Scores
11	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> • (voorbeeld van een structurele verklaring) Veroordeelde Syriëgangers zijn niet of onvoldoende geïntegreerd in de Nederlandse samenleving. Ze hebben bijvoorbeeld minder kansen op een goede baan om zo maatschappelijke status te verwerven, en zoeken daarom een andere manier om toch status te verwerven. Daarvoor zijn ze ook bereid om de wet, waar ze zich minder aan gebonden voelen, te overtreden (bijvoorbeeld de anomietheorie) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • (voorbeeld van een (sub)culturele verklaring) Veroordeelde Syriëgangers maken deel uit van een (sub)cultuur die door mensen uit de dominante cultuur onheus bejegend en vanuit vooroordelen benaderd wordt. Hieruit voortvloeiende gevoelens van machteloosheid kunnen aanleiding geven tot het plegen van verzet tegen de dominante cultuur. Dit kan als resultaat hebben dat iemand aansluiting zoekt bij een organisatie zoals IS die zich ook richt tegen de westerse cultuur 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • De structurele verklaring sluit aan bij de sociaaleconomische invalshoek en de (sub)culturele verklaring sluit aan bij de sociaal-culturele invalshoek 	1
12	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> • Het dilemma van de rechtsstaat houdt in dat rechtsbescherming en rechtshandhaving op gespannen voet met elkaar staan 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • De AIVD verzamelt in het kader van de rechtshandhaving informatie op grond waarvan iemand als verdachte van een strafbaar feit kan worden aangemerkt en zich voor de rechter moet verantwoorden 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Dit staat op gespannen voet met een ander doel van de rechtsstaat namelijk de rechtsbescherming. Omdat informatie geheim gehouden wordt kan de verdachte die niet betrekken bij zijn verdediging en dat is een aantasting van zijn rechtsbescherming / zijn recht op een eerlijk proces 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

13 maximumscore 3

- De opvatting van rechter Van der Groen sluit beter aan bij de relatieve rechtvaardigingstheorieën, want daarin wordt het beoogde toekomstige effect van de op te leggen sanctie doorslaggevend geacht. Van der Groen uit over dat effect zijn twijfel 1
- in (twee van) de volgende citaten (per citaat 1 scorepunt): 2
 - “De Rotterdamse rechter Jan van der Groen twijfelt aan de effectiviteit van straffen voor jihadisten. Er is nauwelijks iets bekend over de zin hiervan.” (regels 1-4)
 - “Maar het is onduidelijk of dit soort straffen zin heeft, zegt Van der Groen.” (regels 12-14)
 - “Maar voor jihadisten hebben we geen effectief programma.” (regels 21-23)
 - “Het gedrag van dit soort daders wordt bepaald door overtuiging. En een overtuiging kun je niet wegnemen met een straf.” (regels 29-32)
 - “De enkelband zou in elk geval wél een positief effect hebben op jihadisten, zegt rechter Van der Groen. Hij kent geen voorbeelden van jihadverdachten die met een enkelband om naar Syrië zijn vertrokken.” (regels 33-39)

14 maximumscore 2

voorbeeld van een juist antwoord:

Veranderingen in de publieke opinie kunnen via verkiezingen vertaald worden in politieke macht. Als de politieke macht van de voorstanders van verandering groot genoeg is, dan kunnen nieuwe wetten gemaakt worden die in overeenstemming zijn met de veranderde opvattingen. Rechters zullen rechtspreken volgens de nieuwe of aangepaste wetten die door de veranderende opvattingen tot stand zijn gekomen.

15 maximumscore 2

- Citaat: “De vrijheid van meningsuiting zou in het geding zijn.” (regels 31-32)
(uitleg) In artikel 7 van de Grondwet staat dat men zijn mening mag uiten 1
- Een deel van het volgende citaat: “In deze (...) over de jihad.” (regels 39-55)
(uitleg) In artikel 10 van het EVRM staat dat men informatie mag vergaren en doorgeven 1

Opgave 3 Gepersonaliseerde media

16 maximumscore 2

voorbeeld van een juist antwoord:

- Bij interpersoonlijke communicatie is de zender een persoon.
Bij massacommunicatie is de zender meestal een organisatie 1
- Bij interpersoonlijke communicatie is de ontvanger een persoon of een groep die min of meer gekend wordt door de zender.
Bij massacommunicatie is de ontvanger over het algemeen een relatief onbekende groep 1

17 maximumscore 2

- de verbindende functie 1
- In de tekst is sprake van polarisatie (regels 20-21) / een nieuwe vorm van verzuiling (regel 23) / steeds meer fragmentatie (regels 26-27). Dat is het omgekeerde van verbinden 1

18 maximumscore 2

- Het doel is pluriformiteit van informatie 1
- (voorbeeld van een juiste uitleg) In een unieke informatieruimte nemen mensen geen kennis meer van andere opinies dan hun eigen. Ook al wordt dan aan andere mensen andere informatie aangeboden, het individu neemt via de media alleen maar kennis van informatie die past bij zijn eigen voorkeuren 1

19 maximumscore 2

- Commerciële omroepen streven naar winst, de publieke omroep heeft geen winstoogmerk 1
- De commerciële omroepen zijn, meer dan de publieke omroep, afhankelijk van advertentie-inkomsten. Zij kunnen op deze wijze advertentieruimte verkopen die een goede match vormt tussen adverteerder en doelgroep 1

20 maximumscore 2

- Het is een taak van het Commissariaat voor de Media om toezicht te houden op de naleving van programmavoorschriften en reclameregels 1
- (voorbeeld van een uitleg) Een verandering van de wijze waarop informatie wordt aangeboden kan gevolgen hebben voor het naleven van de programmavoorschriften en reclameregels (diversiteit, onafhankelijkheid en toegankelijkheid van de informatievoorziening) 1

Vraag	Antwoord	Scores
21	maximumscore 3 voorbeeld van een juist antwoord	
	• Een kenmerk van de parlementaire democratie is het algemeen kiesrecht	1
	• Om het algemeen kiesrecht naar behoren te kunnen uitoefenen moet een burger beschikken over informatie op grond waarvan hij kan vergelijken. Pluralistische media geven per definitie een meerzijdig beeld en maken vergelijken daarmee zinvol	1
	• Personalisatie betekent dat media hun nieuwsaanbod afstemmen op de ontvangers die mogelijk eenzijdig geïnformeerd worden. De media nemen als het ware een deel van het keuzeprocess weg bij de burger en daarmee wordt de waarde van het algemeen kiesrecht uitgehold. Dat gaat dus ten koste van de democratie	1

Opgave 4 De ebola-epidemie als internationaal vraagstuk

22	maximumscore 2	
	• Deze staten hebben geen soevereine macht	1
	• (uitleg) Er zijn hardnekkige burgerwisten / er is corruptie (regel 25-26). Daaruit kun je afleiden dat de overheid er niet in slaagt om zijn macht effectief uit te oefenen	1
	of	
	• Deze staten hebben niet het geweldsmonopolie	1
	• (uitleg) Burgerwisten (regel 25) gaan vaak gepaard met geweld dat niet door de overheid ingezet wordt. De overheid heeft dan niet het geweldsmonopolie	1
23	maximumscore 2	
	• in de regels 44-51 (ook goed: vanaf regel 41)	1
	• Om het dilemma van de collectieve actie tegen te gaan is het nodig dat staten een stukje van hun soevereiniteit (korte termijn eigenbelang) opgeven door aan een soort 'bovenstaat' (supranationaal) macht te geven zodat medewerking afgedwongen kan worden (lange termijn gemeenschappelijk belang)	1

Vraag	Antwoord	Scores
24	maximumscore 2	
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Doelstelling: bereiken van internationale samenwerking bij het oplossen van (sociale) en humanitaire problemen. (uitleg) Het bestrijden van de ebola-epidemie is een voorbeeld van internationale samenwerking (onder andere via de WHO) waarmee een humanitair probleem aangepakt wordt 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Doelstelling: handhaven van de internationale vrede en veiligheid. (uitleg) De ebola-epidemie vormt een bedreiging voor vrede en veiligheid in veel landen. Veel bewoners van de West-Afrikaanse landen zijn het slachtoffer geworden van deze epidemie en de epidemie is ook een bedreiging voor mensen elders in de wereld 	1
25	maximumscore 4	
	<ul style="list-style-type: none"> • Het post-klassieke beeld is te herkennen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • (voorbeeld van een juiste uitleg) Het post-klassieke beeld van de internationale orde geeft aan dat de speelruimte van natiestaten beperkt wordt door onder andere niet-gouvernementele organisaties waaronder marktactoren en grote multinationals. Deze zijn 'medebeslissers' over veiligheid, welvaart en welzijn van miljoenen mensen geworden 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • twee voorbeelden van juist gebruik van regelverwijzingen naar tekst 6 (per juiste regelverwijzing 1 scorepunt): <ul style="list-style-type: none"> – Om de ware aard van de uitbraak te begrijpen moet je niet alleen naar de landen maar ook naar het economische systeem dat de wereld bestuurt kijken. Zie de regels 1-11. – Ontginnende industrieën en transnationale ondernemingen waren betrokken bij het installeren van machthebbers die corruptie lieten ontstaan waardoor te weinig geïnvesteerd werd in gezondheidssystemen. Zie de regels 38-45. – Internationale bedrijven hebben via burgeroorlogen invloed op het verzwakken van het gezondheidssysteem. Zie de regels 46-52. 	2

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 5 Privacy

- 26 maximumscore 3**
- Agendafunctie: het bericht zorgde voor ophef dus was het een gespreksonderwerp 1
 - Onderzoeksfunctie: de stelling wordt gecheckt / er wordt onderzocht of de feiten kloppen 1
 - Controle-/waakhondfunctie: het functioneren van de media wordt in de gaten gehouden 1
- 27 maximumscore 2**
- De Vlaamse journalist heeft niet alle feiten weergegeven die nodig zijn voor een juist begrip. Hij heeft dus de norm 'de feiten juist weergeven' niet correct uitgevoerd 1
 - (voorbeeld van een juist antwoord) Het draagt bij aan een beeld van de Europese Unie als een organisatie die regels oplegt die mensen niet willen 1
- 28 maximumscore 1**
- voorbeeld van een juist antwoord:
 Als een journalist de journalistieke normen juist toepast, geeft hij een zo betrouwbaar en objectief mogelijk beeld van een situatie. De lezer kan dan beschikken over de best mogelijke informatie om zijn oordeel of gedrag op te baseren.
- 29 maximumscore 3**
- persconcentratie 1
 - bij de redactie 1
 - het redactiestatuut 1

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 23 mei. Meteen aansluitend op deze datum start Cito met de analyse van de examens.

Ook na 23 mei kunt u nog tot en met 12 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in de webbased versie van Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	Remco Meijer, de Volkskrant, 6 september 2016
tekst 2	NRC Handelsblad, 13 januari 2016
tekst 3	naar: NRC Handelsblad, 13 januari 2016
tekst 4	Damian Trilling op http://stukroodvlees.nl/de-filterbubbel-doorgeprikt-het-negatieve-effect-van-gepersonaliseerde-media-valt-mee/ 28/11-2016
tekst 5	naar: Abram de Swaan, NRC Handelsblad, 31 januari 2015
tekst 6	naar: Wouter Arrazola de Oñate, http://www.mo.be/ opinie/ ebola-toont-hoe-ziek-het-economisch-en-politiek-systeem; 29 december 2014
tekst 7	Reinier Kist, nrcnext, 27 april 2016 http://www.nrc.nl/next/2016/04/27/europees-verbod-op-sociale-media-onder-16-1612561 geraadpleegd op 31-5-2016